

Tükör, melybe bepillantva, eszébe jutnak a gazdaembernek hónapokként való dolgai anno 1905. December

„*Itt van a zúzos december:*

bor van-é?”

(Csokonai)

Így éneklé ezt Csokonai Vitéz Mihály régi jó magyar költőnk, a ki nem vala ellensége a szőlő levének. De hát hiszen nem ellensége annak más magyar ember sem, a mint másik koszorúsunk Vörösmarty is mondja:

Bort megissza magyar ember, jól teszi,

Tőle e jogát senki el nem veszi.

Hát meg is isszuk biz azt szívesen, ha az Isten ád s kivált így télen esik jól egy-egy kis friss kolbászra, hurkára. De hát csak amúgy mértékkal, módjával. Mert hiszen nem csupa iszogatásra, pipázgatásra, beszélgetésre van a tél sem rendeltetve; talál a gazda ilyenkor is dolgot, egy vagy mást, a mint ezt már január havánál részletesen elmondtuk. De főképp arra való a tél, hogy a gazda ilyenkor olvasgasson, tanulgasson s a jövőre nézve tervezgessen. Most van erre ideje, alkalma elég.

Ház és udvar. Gondunk legyen rá, hogy a hó a tetőket ne nyomja s esetleg beállott lágy időben az épületek tövére ne olvadjon, azért úgy járunk el, mint január hóra nézve el volt mondva. A jégvermek megtöltéséről gondoskodjunk. Egyébiránt a ház és udvar körüli teendők ugyanazok, mint január havában.

Beállván a hosszú téli esték s a gazda dolga is megkevesedvén, nem lehet eléggé ajánlani, hogy szabad idejében, úgy mulatságból, mint ismeretei öregítése tekintetéből, hasznos könyveket olvasson. S pedig megválogatván a mit kezébe vesz, mert sajnos, van ma már igen sok haszontalan nyomtatvány, melyek sem az erkölcsöt nem nemesítik, sem az ismereteket nem gyarapítják. Ezért könyvbeszerzés előtt jó, tanácsért ahhoz értők tanácsát kikérni. Például a lelkész, vagy tanító urakét.

Magyar népünk közt aránylag kevéssé van még elterjedve az olvasás, a minek egyik oka az, hogy legtöbbször sajnálják a könyvért a pénzt, csupa elmaradható fényűzésnek tekintvén azt. Pedig bizonyára épül, tanul abból, s a pénze dús kamatokkal megfordul. Mindenkinek, de kivált a gazdaembernek is szükséges a tanulás, olvasás, mert hiszen a gazdasági tudomány is mindig előre halad, attól pedig saját kára nélkül senki, a ki józanon gondolkodik, nem maradhat el. Nagyon czélszerű volna így télen több szomszédnak, ismerősnek összeállni s egyik egy könyvet, másik mást venne, melyet aztán olvasásra kicserélgetnének egymástól.

Szántóföld, rét, legelő. E hónapban a trágyahordás a főteendő s főleg ha jó szán-út van, igyekezni kell minél több trágyát kihordani. Ha az idő engedi, a téli ugarlást folytatni kell. Ha a hó vastagon fekszik a vetésen és megkérgesedik, meg kell azt a sertésnyájjal járítani, hogy meg ne pálljék. A réten árkokat kell tisztíttatni és ha engedi az idő, a fűzbokrokat, tüskéket stb. irtani. A hóra lehet trágyalevet, úgy szintén trágyát is hordani, ha nincs kitéve a rét vízáradásoknak.

Istálló. Legyenek azok melegek, de gyakran szellőztessenek a levegő tisztántartása végett. Óvni kell az állatokat az áthűléstől. Fagyott gumós és gyök növények felette ártalmasak a vemhes állatoknak, úgy szintén a nagyon hideg víz is, mert könnyen gyomoráthűlést okoz. Az almozás legyen a lehető legbővebb. Ha csak nem felette zord az idő, mindennap ki kell rövid időre az állatokat az istállóból bocsátani. Az igás lovaknál különösen arra kell ügyelni, hogy ha síkos az út, meg legyenek élezve a patkók. A vemhes kanczák és csikók takarmányozását, gondozását illetőleg a múlt havi teendőket kell e hónapban is szem előtt tartani. A csikóknak hámba való taníttatását meg kell kezdeni, valamint a tinók járomba való taníttatását is. A tehenek elvetélése ellen legjobb a vasgálicz, 4-8 gramm darabonként s naponként kétszerre beadva. A mint tehát egy két elvetelési eset jön elő, azonnal minden tehénél alkalmazni kell e szert, sőt a hol járványossá vált a baj, megelőzés gyanánt a teheneknek és üszőknek a vemhesség utolsó szakaszában 2-4 grammot számítva egy-egy darabra 1 napra, az ivóvízben kell feloldani. Még jobb állatorvoshoz fordulni.

A tehenek borjúláza ellen pedig, a mi a borjazás után 24 órával szokott előjönni, 16 gramm

Írta: Kaszás Péter

2013. december 05. csütörtök, 09:42 - Módosítás: 2013. december 05. csütörtök, 09:45

hánytató borkövet 1 ½ liter vízben feloldva egyszerre beadva, azután ha nem szűnik a baj, minden 4 órában 4 grammot ½ liter vízben. A juhoknál némely helyen a korai ellés kezdetét veszi. A meddőket és ürünyájukat néhány óráig a fagyott vetéseken lehet legeltetni. A sertéseknél e hónapban a főteendő az állatok rendes etetésére való felügyelet s a gondoskodás arról, hogy éjjelre jó meleg fekhelyök legyen az állatoknak. A múlt hónapban ellett koczák folyvást az ott említett takarmányadagban részesítendő. A malaczkokat még 14 napos koruktól szoktassuk árpára. Lehet kukoriczát is adni nekik, de eleintén az árpa jobbnak bizonyult; 4 hetes koruktól azonban az árpát egyrészt kukoriczával lehet pótolni s később teljesen kukoriczára térni át. A malaczkoknak annyi takarmányt kell adni, a mennyit elfogyasztanak –a mi is a 6 heteseknél már minden 100 drbnál 30-35 literre megy- folyvást emelkedve úgy, hogy azok a 12 hetes korukban már 80-85 liter körül fogyasszanak. A hizók leöletése most már mindinkább közeledvén, a hízlalás vége felé kétszeres gondot kell fordítani azok etetésére. Gyakrabban, de mindig csak keveset kell nekik egyszerre adni.

Baromfi. A baromfiaknak meleg ólról gondoskodjunk, éjjelre támogassuk be az ólajtót szalma- vagy egyéb kévékkel, sőt nappalra sem árt ez nagy hidegek alkalmával. Kemény időben enyhős vizet adjunk nekik italul s igen hidegben ki se eresszük, az aljukat azonban gyakrabban kitisztítsuk s polyva közé kevert ocsut adjunk be nekik, hogy kedvükre kapargálhassanak.

Gyümölcsös. Ha az idő engedi, a száraz fák irtása, hernyófészek szedése folytattatik. Kertészeti szerszámok, eszközök javíttatnak és újak készíttetnek. A most őszön ültetett fák töveit dudvával vagy szalmás trágyával kell körül rakni, ha száraz fagyok vannak. Oltványok és oltógalyak megrendelésének most az ideje. Nagy, gyökeres fák átültetését meg lehet kezdeni. Ha lágy az idő, lehet a tavaszi faültetések alá a földásást folytatni.

Konyhakert. Az elrakott gyöknövényeket szorgalmasan át kell vizsgálni s a mi megromlott, kiválogatni. Enyhe időjárásnál szellőztetni kell. A veteménymagvak tisztogatását és rendezését folytatni kell. Enyhe időben ásassunk, rigoliroztassunk. A zord időt használjuk fel trágyahordásra. A melegágyakat már e hónapban elkészítjük s azokba retket és fejes salátát veteményezünk. A hiányzó veteménymagvakat meg kell rendelni, hogy jókor megkapjuk. Melegágy-keretek, takarók, ablakok készíttetnek és kijavíttatnak. Lomb alá elrakott gyöknövényeket meleg napokon szellőztetni kell.

Szőlő és pincze. Ha az idő engedi, a földforgatást folytatni kell. Trágyahordás, karókészítés eszközölhető. Az új borokat most már rendesen mind fel lehet tölteni. Nagy hidegben a pincze albalakokat be kell rakni szalmás trágyával.

Írta: Kaszás Péter

2013. december 05. csütörtök, 09:42 - Módosítás: 2013. december 05. csütörtök, 09:45

Méhes. Most már csak arra legyen gondunk, hogy a méhek nyugalmát semmi se háborgassa. Egérfogót kell a méhesben mentől többet felállítani, mert az egér zavarhatja legjobban a szunnyadó kis munkásokat. Szükséges, hogy gyakrabban meglátogassuk a méhest, hogy nem fordul-e elő olyasmi, a min segíteni kellene. De mindig igen csendesen, óvatosan járjunk, hogy zörgésünkkel meg ne háborítsuk méheinket.

Forrás:

Kaszás Péter (szerkesztésében): A gazda ember tüköre. Jó tanácsok a szántóvetőnek és kertésznek az esztendő minden hónapjára. Budapest. Franklin-Társulat kiadása, 1905. 26-28. és 296.